

Sevan Nişanyan – Aslan Türkler ve yedi düvel meselesi

Posted on 02/12/2021

Gelelim şanlı Kurtuluş Savaşınıza. Deniyor ki Cihan Harbi'nden sonra Almanya'yı, Avusturya'yı, Macaristan'ı, Bulgaristan'ı da ezdiler. Ama ezenlere direnip kazanmak sadece Türkiye'ye nasip oldu. Bundan bir milli kahramanlık payesi çıkarmak mümkün müdür? Bir yere kadar mümkündür, evet. Sonuçta bütün dünya "Helal olsun, Türkler yenildi ama direnmeyi bildi, büyük lokmayı aslanın ağzından aldı" diyerek şapka çıkardı. Doğrudur. Haklıdırlar.

Ama ne yapıyoruz? Her şeye bir de öbür taraftan bakma alışkanlığımızı asla terk etmiyoruz. Bakalım.

Türkiye'nin içinde bulunduğu ittifak Dünya Savaşında yenildi. Türkiye'nin kendisi de Suriye-Filistin ve Irak cephelerinde ağır hezimetlere uğradı. Savaştan ordusu sıfırlanmış, nüfusu kırılmış, ekonomisi çökmüş, morali bitmiş olarak çıktı.

Aralık 1918'den Ağustos 1920'ye dek Paris'in çeşitli banliyölerinde toplanan konferanslarda yenilen ülkelere olağanüstü ağır barış şartları dayatıldı. Orduları tasfiye edildi. Ekonomilerine el kondu. Almanya canı ciğeri olan Alsas ve Loren'i kaybetti; yüz yıl geçse altından kalkamayacağı tazminatlara mahkum edildi. Avusturya-Macaristan imparatorluğu parça pinçik edildi. Bulgaristan'ın öz ana vatan toprağı saydığı Makedonya ile 1913'te hasbelkader kazandığı Batı Trakya elinden alındı. Türklere ise şu cezayı mı verelim, bu cezayı mı verelim diye müzakere ederlerken iş işten geçti; ülkenin neredeyse tümü direniş ordusunun eline geçtikten aylar sonra hayatta uygulama şansı olmayan saçma sapan bir antlaşma imzalatmaya çalıştılar, sonra üç sene boyunca taviz üstüne taviz vere vere sonunda

Türklerin kuvvetle istediği her noktada teslim olmak zorunda kaldılar.

Neden böyle oldu? Neden Türkler dayatmaya baş kaldıracabildi de öbürleri boyun eğdi?

Bir kere Almanya neden direnmedi? Almanya hemen direnemezdi çünkü bizzat savaş alanında tarihinin en büyük yenilgisini almıştı. Galip devletlerle (Fransa ve İngiltere) sınırdışı. Ordusu yoktu. Kıpırdadığı anda başının ezileceği belliydi. Alttan aldılar. Acı çektiler. Bombayı yirmi yıl sonra patlattılar. Hem öyle Musul'du, Maraş'tı, Boğazların geçiş haklarıydı, Edirne'nin tren istasyonuydu değil, üç azılı düşmanının üçünü de topyekün yok etmesine Kurtuluş Savaşı'na giriştiler. Fazla iddialı bir başkaldırıydı. Gene yenildiler.

Avusturya yok edildi, Avrupa'nın göbeğinde bir milli park boyutlarına indirgendi. Ulus devletler çağında hiç şansı yoktu. Çareyi büyük ağabeylerine sığınmakta buldular.

Macaristan tarihi topraklarının yüzde altmış küsurunu, sanayiinin yüzde seksenini kaybetti. Horthy devrinde direnmeyi denedi ama tasfiyeden aslan payı alan üç düşman devletin - Yugoslavya, Romanya ve Çekoslovakya'nın - demir çemberi içine alınmıştı. Kazanma imkanı yoktu. O da bekledi, intikamını 1940'ta aldı.

Bulgaristan daha 1913'te Sırp-Yunan ittifakına karşı hezimete uğramıştı. Yeniden aynı ikiliye karşı şansını denemeyi göze alamadı. İkinci Dünya Savaşında fırsat doğduğunda elinden alınan yerlerin tümünü çetin bir mücadeleyle kurtarmayı başardı. Ama bir kez daha, dört yıl sonra, Almanya yenilince onlar da yenik sayıldı.

Türkiye'ye gelince:

Türkiye'nin karşısında Yunanistan ile Ermenistan vardı. Yunanın nüfusu Türkiye'nin dörtte biri, ekonomik büyüklüğü üçte biri idi. Üstelik Türkiye bin yıldan beri ordu ve imparatorluk geleneklerine sahip bir ülke iken Yunan'ın milli hasleti üç kişi bir araya gelince dört siyasi

hizip üreten türdendi. Savaş boyunca Türklerden çok kendi iç çatışmalarıyla ilgilendiler. Ermenistan ise devlet bile değildi. Üstelik tarihteki tek hamisi olan Rusya oralarda yoktu. Yirmi günde silindir geçmiş gibi ezildiler (Kasım 1920). Dahası, bu iki devlet Dünya Savaşı'nın galiplerinin müttefikleri bile değildi. Maşa gibi kullanılıp çöpe atıldılar. İngilizler katiyen Türk savaşına bulaşmadı; uzaktan seyredip Yunan'ı alkışlamakla yetindi. Fransızlar bir ara dener gibi oldular, iç siyasette en sağdan en sola bütün partiler "Kilikya Macerasına" karşı ayaklanınca, aman tamam deyip kaçtılar.

Çünkü - ve işin püf noktası bu - Dünya Savaşı galiplerinin Türkiye'de 'hayati çıkarları' yoktu. Hayati çıkar derken mesela Irak petrolerini kastediyoruz (çünkü 20. yüzyılda petROLSÜZ bir ülkenin ciddi bir savaşı sürdürebilme şansı kalmamıştı). Britanya'yı denizlerde mat edecek ya da adasını işgal edebilecek bir askeri güç birikimini kastediyoruz. Çin veya Hindistan gibi dev bir pazarı tekeline almayı kastediyoruz. Süveyş Kanalı yahut Malaya Boğazı gibi dünyanın kilit noktalarını kastediyoruz (onlar gitti mi Hindistan da gider Çin de). Türkiye'de böyle bir numara yoktu. Boğazlar mühimceneydi, ama Rusya gidince onlara da pek lüzum kalmadı. Gerisi bir sürü çorak bozkır, yoksul bir ülke, kayda değer bir pazar oluşturamayacak kadar cılız bir nüfus, bir miktar kuru üzüm ile keçi. Hem üstelik Sovyet ihtilalinin olası yayılmacılığına karşı az çok sağlam bir Türkiye lazımdı. Bölünüp parçalanmış, İngiltere'yle beyhude bir kavgada helak olmuş bir Türkiye kime yarar? Türkleri Batıya temelli düşman etmenin ne faydası var?

Bütün bu koşullara rağmen Türkiye yedi düveli dize getirdi, kaybettiği savaşı rövanşta geri aldı, zaferlere doymadı zannetmeyin sakın. Çok şey kaybetti. Ağır bedel ödedi.

Arabistan'ı, Suriye'yi, Irak'ı ve Filistin'i 1916-18'de çatışa çatışa kaybetmişti. Geri almaya iştahı yoktu gerçi. Ülkeye egemen olan İttihat ve Terakki kadroları 'milli devlet' olmaya karar vermiş, Bakü'yü Bağdat'tan çok önemser olmuşlardı. Bıraktılar. Hayır, 1918'de değil resmen ve hukuken 1923'te Lozan antlaşması ile bıraktılar. (Not: Askeri işgal ilhak değildir. İmza atmadan defter kapanmaz. İzmir de işgal edilmişti ama çatır çatır geri alındı.)

Savaş öncesinden beri Türkiye'nin yakın tarihte kaybettiği Ege adaları (yalnız 12 Ada değil Kuzey Ege adaları da), Batı Trakya, Batum, Gümrü, Mısır, Kıbrıs üzerinde mühtesep hak iddiaları vardı. Bunlar da, el mecbur, terk edildi. İyi mi edildi, kötü mü edildi demiyorum. Türkiye savaşı kaybetti ama kaybettiği her şeyi söke söke geri aldı zannetmeyesiniz diye hatırlatıyorum.

Özeti. Türkleri assak mı kessek mi diye bir süre tartıştılar. Ucuz olsun, bir taşla iki kuş diyerek Yunan'ı Anadolu'ya sürdüler. Bir miktar hırpaladılar. Sonra manasız olduğunu görüp çekildiler. Hepsi bu.

Kaynak: nisanyan.substack.com